

Může býti podmíněčně propuštěn z trestu také ten, kdo odpykává náhradní trest, uložený mu milostí na místě trestu smrti nebo milostí zkrácený trest na svobodě.

Píše Dr. EMERICH POLÁK.

Běžný názor o této otázce byl, pokud mně známo, ten, že osoby, které byly odsouzeny k trestu smrti a jimž tento trest byl změněn milostí na doživotní nebo dočasný těžký žalář, mohou býti propuštěny podmíněčně z trestní vazby, jestliže odpykaly prvnější 15 let, poslednější dvě třetiny z náhradního trestu. Názor ten naráží ale na velmi vážné pochybnosti, jež plynou z doslovu § 10 zákona o podmíněčném odsouzení a propuštění ze dne 17. října 1919, č. 562 Sb. z. a n. Zákon mluví totiž jen o osobách, jež byly odsouzeny k trestu na svobodě, delšímu jednoho roku nebo na doživotí, osoby, o něž jde v našem případě, byly však odsouzeny k smrti a tento trest byl jim prominut milostí. Osoby ty i potom, když obdržely milost, zůstaly odsouzenými k trestu smrti, a podle mého soudu nemohou z trestu, uloženého jim presidentem republiky náhradou za trest smrti býti propuštěny jinak než opětnou milostí presidenta republiky.

Nelze si pomáhati fikcí, jakoby teprve rozhodnutím presidenta republiky se definitivně stanovil trest. Nikoli. Neužije-li president práva milosti, dojde k výkonu soudně uloženého trestu smrti, a užije-li práva svého a udělí milost, je náhradní trest novým trestem, vyřknutým nikoli soudem, nýbrž hlavou státu a nikým jiným měnitelným, než opětně presidentem republiky.

Mluví pro tento názor mimo doslov zákona tyto další úvahy.

Okolnosti, za kterých soud stanoví určitou výměru trestu na svobodě, jsou z rozsudku zřejmé, komise rozhodující o podmíněčném propuštění je zná, když rokuje o podmíněčném propuštění takového odsouzence. Důvody, které přiměly presidenta republiky k tomu, aby nedal vykonati trest smrti a aby stanovil určitý trest náhradní, naproti tomu nejsou komisi známy a nezná jich ani justiční správa, protože ani v tom případě, že justiční správa navrhne udělení milosti, nemusí důvody, jimiž svůj návrh odůvodnila, krýti se s důvody, jež byly rozhodnými u presidenta republiky, v případě tom pak, že by president republiky přes záporný návrh ministrův rozhodl se pro udělení milosti, nesdílí s justiční správou důvodů svého odchýlného rozhodnutí. Některé z okolností, na něž je hleděti komisi rozhodující o podmíněčném propuštění, totiž, jaký byl předešlý způsob života odsouzencova a jaká jest jeho povaha, přicházející však v úvahu i při rozhodování presidentově o prominutí trestu smrti. Presidentův úsudek o nich není komisi znám. Ona může dojíti k odchýlnému názoru a propustiti vězně podmíněčně pro takové nazírání komise na věc, jež president by třeba nesdílel. Usnesení komise bylo by zasahováním do práva presidentova, jenž jediný podle soudního řádu smí prominouti trest smrti a stanoviti náhradní trest za něj. Jemu musí býti zůstaveno také rozhodnutí o tom, lze-li do datečně zkrátiti trest na svobodě, který president pokládal za přiměřený a nutný podle stavu věci v době, kdy milost udělil. Okolnost ta jest na prospěch odsouzených právě v těch nejtěžších případech, kdy tíha zločinu volá po výkonu trestu smrti. Lze zajisté spíše nahraditi trest smrti doživotním žalářem nebo dlouhodobým těžkým žalářem dočasným, když je výhradou dalšího snížení trestu milostí presidenta republiky zajištěna možnost, pachatele zadržeti v trestní vazbě i déle 15 let a po případě skutečně na doživotí, než uložiti takový trest na nebezpečí, že komise, posuzujíc nesprávně věc, propustí pachatele již po 15 letech. Nelze poukazovati k tomu, že, neosvědčí-li se pachatel ve zkušební lhůtě nebo je-li povaha jeho zvláště špatná a byl-li předešlý způsob jeho života pochybený, komise stejně odsouzence na svobodu nepropustí. Komise posuzujíc tyto

podle zákona rozhodující okolnosti, mezi nimiž není uvedena výslovně zvláštní tíha trestného činu, má volné uvážení. Ona může mylně a v rozporu s názory presidenta republiky posouditi dosavadní způsob života trestance a jeho povahu. Nápravy proti nesprávnému propuštění trestance nelze pak zjednati, neboť stížnosti do usnesení, jímž podmíněné propuštění povoleno, zákon nezná.

Soud může a musí v případech, kde není mu uznaní na absolutní trest smrti, bráti zřetel na tíhu zločinu a stanoví podle této tíhy trest delší nebo kratší. Při trestu smrti nemůže soud bráti zřetele na tíhu zločinu, za to bere však na ni zřetel president. Lze si snadno mysliti, že zvláště krutému vrahu promine president trest smrti jen proto, že může jej nahraditi bez vůle presidentovy nezměnitelným doživotním žalářem a tím dostatečně potrestati. Komise pro podmíněčné propuštění může na tíhu zločinu už jen velmi málo zřítí a bude moci jen zřídka pro povahu pachatele odmítnouti podmíněné propuštění, jsou-li ostatní podmínky splněny, neboť o trestanci, jenž se až do svého zločinu nechoval špatně a v trestnici si vedl dobře, nebude lze přes velkou tíhu činu a jeho krutost říci, že se nehodí pro svou špatnou povahu k podmíněčnému propuštění.

Myslím tedy, že správné jest stanovisko, že zkrácení náhradního trestu milostí stanoveného za trest smrti jest možno jen opětnou milostí presidenta republiky.

Proti tomu vyskytuje se malá odchylka tehdy, když president republiky snížil trest na svobodě, nikoli doživotní, nýbrž dočasný, co do jeho trvání. I tu zpravidla nemůže další zkrácení nastati, než opětnou milostí presidentovu, jde-li milost presidentova dále, než zkrácení, jehož mohl by, hledíc k původnímu trestu, dosíci odsouzený na základě zákona o podmíněném propuštění. Kdyby však z původního trestu stanoveného soudem trestanec mohl býti propuštěn dříve, než uplyne trest vyměřený mu milostí presidentovu, nepozbude nároku na toto dřívější propuštění. Milost nemůže mu býti ke škodě. Na příklad, odsouzen na doživotí mohl by trestanec býti podmíněčně propuštěn po patnácti létech. Sníží-li president republiky trest doživotí na

20 let, platí tento trest jen pro ten případ, že by odsouzenec nesplnil podmínek podmíněného propuštění. Pak-li je splní, musí býti propuštěn už po patnácti letech.

Vlastníková dispozice uvolněnou hypotekou v osnově čl. občanského zákona.

Napsal Dr. FRANTIŠEK ROUČEK.

I.

Nechci jako člen subkomitétu pro právo věcné hájiti jeho elaborát. Za nutné mám doprovoditi jednu z jeho nejdůležitějších součástí skromnými poznámkami. Jejich předním účelem není obhajoba ani kritika. Mají být podnětem k úvahám. Problém vlastníkovy dispozice uvolněnou hypotekou, zejména vespolečnou (simultánní), jsa těžkým problémem právníků i národních hospodářů, způsobil — alespoň při prvém jeho důkladném řešení v osnově — že tekst ustanovení není na prvý pohled tak jasný jako při vžitých i většinou jednodušších jiných ústavech právních. Mají proto poznámky i účel vysvětlivek. Je to tím místnější, ano ve veřejném tisku (na př. »Národní listy« z 11. a 14. ledna 1922) i v živých debatách, nikoli jen kruhů právnických, v mnohém vycházelo se z nesprávných výkladů řešení, jaké chystá osnova jednotného čl. občanského zákona.

Nejedná se o instituci, již jen nějaká theoretická konsekvence dala život. Naopak: přiči se theorii romanistů a vyvolána je skutečnou potřebou života. Je spravedlivou oproti **nespravedlivým ustanovením** oněch právních řádů, které jí neznají. Proti tomu, v čem spočívá, sotva již vyskytnou se věcné důvody, které by objektivně obstály. Spočívá ve vyloučení automatického nástupu zadních hypotekárních věřitelů, odpadla-li od zástavního práva jim předcházejícího osobní pohledávka.

Nikdo snad nebude, kdo by objektivně neuznal, že řečený nástup je nespravedlivým zatížením dlužníka. Když mnohdy po velkých trampotách podařilo se mu vyplatiti věřitele v přednějším pořadí, zástavní právo zadnějšího hy-